

Ohel Yonah Menachem

Synagogue &
Community Center

Rabbi David Spektor

דוא"ל:

vaad@ohelyonah.com

אוהל יונה מנחם

בית כנסת
ומרכז קהילתי

הרב דוד ספקטור

אתר אינטרנט:

www.ohelyonah.com

דרשה לפי שמות תש"ע מאת הרב דוד אברהם ספקטור
לכבוד בר המצוה רפי לוי בנושא: שמירת הלשון

שבת שלום וברכת מזל טוב לבר המצוה רפי, רפאל משה להורים לשמעון ושרה, שהשבוע מלאו עשר שנים לעלייתם לארץ ישראל. מזל טוב לסבא וסבתא מרתין ושלי וייטפילד וכן לסבא בני וסבתא מיירה לוי ולסבתא רבא יפה לוי ולכל המשפחה.

רפי קראת בתורה ויגדל היגדל זו בדיוק פרשת הבר מצוה שלך ויגדל רפי ומקטן נעשתה גדול, בר מצוה. ובפסוק אחריו כתוב עוד פעם ויגדל משה. לכאורה זו כפילות, זה מיותר. משיב על זה רש"י שאלה שני סוגי גדלות: הראשון לקומה והשני לגדולה. ויגדל היגדל לקומה או כפי שאומרים היום: צמח לגובה. ויגדל משה לגדולה, שמינהו פרעה על ביתו. אבל במדרש תנחומא (הוצאת בובר, פרשת וארא סימן יז) מובא: "מה היתה גדולה? שיצא אל אחיו!" ויצא אל אחיו ויגדל ויגדל. זו באמת הגדולה של משה ולא התפקיד הגדול של ממונה על הבית הלבן של פרעה. וכך מסופר במדרש (רבה א, כז): "ויגדל ויגדל. מהו ויגדל? שהיה רואה בסבלותם ובוכה ואומר חבל לי עליכם... והיה נותן כתפיו ומסייע לכל אחד ואחד מהן." זו גדלות אמיתית, משה לא הסתפק בדיבורים ובהשתתפות בצער של אחיו אלא עזר להם ממש. רפאל משה גם אתה היום מקיים פעמיים ויגדל. הראשון לקומה והשני לגדולה. הראשון ויגדל היגדל ואתה כבר לא ילד אלא נער בר מצוה, שמחוייב בכל המצוות, אבל אין זה מספיק אלא ויגדל השני הוא לגדולה. ויגדל רפאל משה ויגדל אל אחיו. וכדברי הזהר (שמות צז, קא): "זה שזכה להגיע לשלש עשרה שנה ומעלה, נקרא בן לכנסת ישראל." מעכשיו כל מצוה שאתה, רפי עושה מאיר ומועיל לא רק לעצמך אלא גם לאחרים, לכנסת ישראל. כמשה שהיה נותן כתף ומסייע לכל אחד ואחד. מכל מקום משה לא הסתפק בעזרה פיסית לכמה מאחיו אלא פנה לפרעה וסידר לכל עם ישראל שבשבת לא יעבדו אלא ינוחו, כפי שמסופר בהמשך המדרש (שם כח): "ויגדל ויגדל. ראה שאין להם מנוחה הלך ואמר לפרעה מי שיש לו עבד אם אינו נח יום אחד בשבוע הוא מת, ואלו עבדיך אם אין אתה מניח להם יום אחד בשבוע הם מתים, אמר לו: לך ועשה להן כמו שתאמר. הלך משה ותקן להם את יום השבת לנוח." לפי זה נראה שמשה כן איש דברים (דיבורים) היה ובלי התיווך של אחיו אהרן הוא מצליח לשכנע את פרעה לאפשר לבני ישראל לקיים את השבת. אז למה הוא בורח למדין ולא ממשיך לשכנע את פרעה לשלוח את עם ישראל לחופשי, לארץ ישראל. התשובה היא שכדי להביא גאולה לעם ישראל יש צורך בגבוי רחב של כל חלקי העם. אי אפשר לגאול עם שמפולג על ידי לשון הרע כפי שמתאר המדרש (שם ל'): "היה משה, מהרהר בלבו ואומר מה חטאו ישראל שנשתעבדו מכל האומות, כיון ששמע דבריו (ביום שני של אחד היהודים שאמר לו: הלהקני אתה אמר פאשר הקנת את המצר). אמר (משה): לשון הרע יש ביניהן! היאך יהיו ראויין לגאולה? "וימוסיף במדרש תנחומא (שמות, פרשה י'): "לפיכך ברח למדין ועשה שם עשרים שנה והיו ראויין ישראל לגאולה." אחרי עשרים שנה כבר לא היה לשון הרע בתוך עם ישראל ועכשיו העם מאוחד ומשה חוזר ממדין עם אהרן כדי לגאול את עם ישראל. סיפרו לי זוג צעיר שהתלבטו באיזה ישוב לגור, שהם הלכו להתייעץ עם ראש הישיבה שלהם. הוא המליץ להם לבקר בשבתות בכמה ישובים ובשבת אחרי צהריים ללכת שם לגן שעשועים עם הילדים ולשמוע מה מדברים שם. אם מדברים דברים טובים, אז הישוב מתאים, אבל אם מדברים שם לשון הרע הישוב לא מתאים להם. אגב כמה פעמים אמרו לי אורחים שבאו לשבת לקהילה, שהם מתרשמים מאד מעוצמת התפילות כאן ומנקיות הלשון, שאין לשון הרע בקהילה. כשלמדתי בישיבת מרכז הרב לא היה משגיח בישיבה אלא כל אחד למד מה שלבו חפץ חוץ מדבר אחד: לימוד הלכות לשון הרע חצי שעה לפני מנחה. זה היה סדר חובה היחיד שהיה אז בישיבה. ראש הישיבה הרב צבי יהודה הכהן קוק היה מדגיש בשיחותיו עם התלמידים שלא לחנם הופיעו באותה תקופה שני אישים בעם ישראל. מצד אחד אליעזר בן יהודה שחידש את הדיבור בשפה העברית ומצד שני החפץ חיים שהדריך בספריו מה מותר ומה אסור לדבר בעברית. והיום יש כאן בשכונה נשים רבות שלומדות יום יום שתי הלכות בספר חפץ חיים וראוי שגם הגברים וגם נשים נוספות יאמצו את המנהג הטוב הזה. שמירת הלשון אין פירושו להיות שתקן. הרב צבי יהודה קוק היה מספר לנו על ביקורו אצל החפץ חיים בוורשא. אחרי שחזר מאיזו נסיעה קבל את האורחים ודבר שם שעות, כמובן לא לשון הרע אלא דברים טובים, דברי תורה וחסד. החפץ חיים נהג להסתיר את עצמו והתנהג והתלבש כיהודי פשוט וכתב בתחילה את ספריו בעילום שם והציג את עצמו בכל מקום כמוכר ספרים על שמירת הלשון. כך הגיע גם לביתו של זקני הרב שלום מנשה בבריסק, הסבא רבה של סבי, שידע שהוא הרב ישראל מאיר הכהן, החפץ חיים והוא קבל ממנו את ספרו "שם עולם" (חלק ב') עם הקדשה אישית, ששמור עד היום אצלי. על אדם גדול כזה כבר כתב דוד המלך בתיילים (לד): מי האיש החפץ חיים... נצור לשונך מרע. גם אתה רפי מחבב את הלשון הטובה והתחביב שלך הוא לקורא ספרים רבים, מה שהוא נדיר בדור המחשב והאינטרנט. וכן וזכית ללמוד מסכת מגילה עם אביך ואני מברך אותך בהמשך עליה בתורה ובמצוות בשמחה ובטוב לבב ובשם הקהילה אני רוצה למסור לך ספר זה.